دو فصلنامه طب جنوب
دانشگاه علوم پزشكي و خدمات بهداشتي درماني بوشهر
سال هفتم، شماره ۲، صفحه ۱۹۰- ۱۹۷ (اسفند۱۳۸۳)

مفاهيم توسعه انساني و روند شاخص توسعه انساني در ايران

دكتر سعيد آصف زاده[۱]، زكيه پيري[۲]

[۱] دانشيار دانشگاه علوم پزشكي قزوين
[۲] دانشجوي دكتري مديريت اطلاعات بهداشتي و درماني دانشگاه علوم پزشكي ايران

چكيده:

توسعه انساني به صورت فرايند افزايش گزينه هاي مردم و افزايش سطح رفاه زندگي تعريف شده و بر خورداري انسان از زندگي طولاني و سالم و اخلاق در محيط غني و درجامعه مدني دموكراتيک هدف نهايي توسعه است. شاخص توسعه انساني با سه متغير اندازه گيري و مورد مقايسه قرار مي گيرد . طول عمر به وسيله اميد زندگي در بدو تولد اندازه گيري مي شود، دانش به وسيله تركيبي از ميزان سواد بزرگسالان و نسبت ثبت نام خاص تركيبي در آموزش ابتدايي، متوسطه و دانشگاهي (ميانگين سال هاي تحصيل)، استاندارد زندگي به وسيله GDP سرانه و يا درآمد اندازه گيري مي شود. سه شاخص ياد شده كه اجزاي شاخص توسعه انساني هستند، با يكديگر جمع و بر سه تقسيم مي شوند. بر اساس گزارشات توسعه انساني، شاخص مربوطه در ايران از ۰/۵٦ در سال ۱۹۷۵ به ۰/۷۳ در سال ۲۰۰۲ افزايش پيدا كرده است. اين در حالي است كه متوسط جهاني اين شاخص در سال ۲۰۰۲، ۰/۷۲۹ بوده است. در بين ۱۷۷ كشور عضو سازمان ملل متحد، ايران رتبه ۱۰۱ را در سال ۲۰۰۲ به خود اختصاص داده است و در سال ۲۰۰۱ ايران در رتبه ۱۰٦ قرار داشت . اگر چه شاخص توسعه انساني در كشورمان روند چشمگيري داشته است، اما با توجه به اين كه ارزش شاخص هاي طول عمر، دانش و سطح زندگي هر كشور از روي بيشترين و كمترين طول عمر، دانش و درآمد كشورهاي مورد بررسي تعيين مي شود و شاخص توسعه انساني رتبه هر كشور را نسبت به كشورهاي ديگر در سال معيني نشان مي دهد، بنابر اين ممكن است طول عمر، دانش و درآمد در كشوري افزايش يابد، در حالي كه شاخص توسعه انساني آن افت داشته باشد. مديران و كاركنان بخش بهداشت و درمان با نقش كليدي خود در بهبود شاخص هاي بهداشتي، سهم عمده اي در توسعه انساني و ارتقاي جايگاه كشورمان در رتبه بندي جهاني دارند.

واژگان كليدي: شاخص توسعه انساني، ايران، توسعه انساني، UNDP